

VSCD

**TONEEL
PRIJZEN**

JURYRAPPORT 2017

De jury

Ferry Mingelen (voorzitter), Walther van den Heuvel (vice-voorzitter), Cecile Brommer, Keimpe de Jong, Wybrich Kaastra, Anneke van der Linden, Jeanette Smit en Karin Veraart.

De uitreiking

Zondag 17 september 2017 tijdens het Gala van het Nederlands Theater in de Stadsschouwburg Amsterdam.

De VSCD Toneelprijzen

Louis d'Or: prijs voor de meest indrukwekkende mannelijke dragende rol

Theo d'Or: prijs voor de meest indrukwekkende vrouwelijke dragende rol

Arlecchino: prijs voor meest indrukwekkende mannelijke bijdragende rol

Colombina: prijs voor de meest indrukwekkende vrouwelijke bijdragende rol

Prosceniumprijs: prijs voor de persoon/instantie/groep die een wezenlijke bijdrage heeft geleverd aan de regie, het decor, de kostumering, de dramaturgie, de muzikale ondersteuning et cetera

LOUIS D'OR

Prijs voor de meest indrukwekkende mannelijke dragende rol

Genomineerd zijn:

WARRE BORGMANS

voor zijn rol in *Wie is er bang voor Virginia Woolf?*, Hummelinck Stuurman Theaterbureau

Wat een goede zet van regisseur Johan Doesburg om Warre Borgmans als George te vragen. Borgmans laat deze grote theaterrol knisperen en glinsteren. Het spelplezier druipt er vanaf. Het spel van de vernedering van de gasten, gespeeld door Dragan Bakema en Yara Alink, wordt tot de laatste gifdruppel uitgespeeld. Zelf weet Borgmans de scherpe nagelkrabben van Martha (Carin Crutzen) geweldig goed te incasseren, totdat hij genadeloos hard uithaalt en de hele ballon van de verzonnen zoon lek prikt. Inventief ook hoe Borgmans en zijn medespelers een eigen oplossing hebben gevonden om het drankgelag te tonen. Het ritme en de timing van de voorstelling blijven hierdoor heel scherp. Deze versie van *Who's afraid of Virginia Woolf?* lijkt mogelijk wat luchtiger dan voorgaande versies, maar de onderliggende eenzaamheid en pijn van de personages worden ook nu weer haarscherp blootgelegd. Met acteur Warre Borgmans als een grijnzende gewonde hyena in het midden van dit geniaal gecomponeerde relatieslagveld.

HANS CROISET

voor zijn rol in *De Vader*, Senf Theaterpartners i.s.m. Kik Productions

Hans Croiset speelt als André een koningsrol in *De Vader*. Tot op de millimeter perfect geacteerd, toont Croiset vol overtuiging zijn geweldige vakmanschap. Lichtvoetig neemt hij de toeschouwers mee in de wereld van hellende waarheden en verdwijnende realiteiten waar een dementerende oudere in verzeild kan raken. Hij durft ongegeneerd de slordigheid te laten zien, het ongerichte en lelijke van een vader die behoeftig wordt, onberekenbaar, angstig en sentimenteel. Hij stoot van zich af, maar maakt ons ook aan het lachen en ontroert. En ondertussen weet hij constant de aandacht op zijn personage gevestigd te houden. De hele voorstelling houdt hij een emotionele draad op spanning, waardoor je ongemerkt meer en meer van die man gaat houden. Bij het eenvoudige, front toneel gespeelde, sterk aangrijpende slotbeeld, treft hij iedereen diep in het hart. Wat belangrijk dat zulk een

groot acteur op zo'n geloofwaardige manier inzicht geeft in een fenomeen waar zoveel families mee te maken krijgen; inzicht, herkenning en ontroering!

HANS DAGELET

voor zijn rol in *Ondertussen in Casablanca*, Het Nationale Theater

Het spelen van een acteur, een wereldberoemde acteur zelfs, is een van de grootste uitdagingen van het vak. In *Ondertussen in Casablanca* excelleert Hans Dagelet in de rol van de ijdele grootheid Alfred Lohman. We volgen niet alleen de verwickelingen van het personage, maar even nauwgezet de fenomenale techniek waarmee dat personage wordt vertolkt. Hans Dagelet blijft de hele voorstelling op beide fronten ijzersterk overtuigen: hij is Lohman, die hilarisch schampert over het vak en zijn collega's. Tegelijkertijd is hij Dagelet zelf, bekend van theater, film en TV, die technische perfectie combineert met aanstekelijke, maar verraderlijke charme. En daarbij laat hij nog ruimte voor alle kitsch en camp in de regie, die de wissewasjes van de vakman afwisselt met kolderieke beelden van globale problemen.

JORN HEIJDENRIJK

voor zijn rol in *Volpone*, Dood Paard

In *Volpone*, een intelligente en humoristische bewerking van Dood Paard van de gelijknamige, duistere komedie van Ben Jonson, zien we Jorn Heijdenrijk spelen zoals we hem nog niet vaak zagen. Het clowneske dat in hem zit komt in deze rol sterk naar voren. Het is knap hoe Heijdenrijk de grenzen van zijn Maatschappij Discordia-speelstijl opzoekt en die aan barrels speelt: volkomen *over the top*, uitgekiend spelend met de aandacht van het publiek, kronkelend over de toneelvloer, alles en iedereen meenemend in zijn flitsende list en bedrogspel. Hij laat werkelijk al zijn registers zien hier. Een puur genot om naar te kijken.

PETER VAN DEN BEGIN

voor zijn rol in *Risjaar Drij*, Toneelhuis / Olympique Dramatique

Peter Van Den Begin wordt Richard III: met een superieure fysiek geeft hij vorm aan een vilein heerser die je gelooft en die je inpakt, die je schuldig, machteloos en opgewonden tegelijk laat voelen omdat je weet dat deze woordkunstenaar de grootst mogelijke slechterik is. Met zijn gemankeerd lijf laat hij geen enkel moment de aandacht van de toeschouwer van hem wegglijden en krijgt hij het telkens voor elkaar het publiek moeiteloos voor zich te winnen.

Hij doorleeft zijn bewijs- en dadendrang. Gemanipuleer en valsheid krijgen langzaam maar zeker de overhand en Van den Begin lijkt zich los te weken van elke realiteit: daar staat een keizer, tot hij diep ten val komt.

**De VSCD-Toneeljury kent de Louis d'Or toe aan Hans Croiset
voor zijn rol in *De Vader***

THEO D'OR

Prijs voor de meest indrukwekkende vrouwelijke dragende rol

Genomineerd zijn:

JACQUELINE BLOM

voor haar rol in *Ondertussen in Casablanca*, Het Nationale Theater

De manier waarop Jacqueline Blom haar totale fysiek gebruikt om de rol van wereldberoemd actrice neer te zetten in *Ondertussen in Casablanca*: daar gaat je hart sneller van kloppen. Bij een dergelijk personage zijn de ogen natuurlijk sterk gericht op de vertolkster zelf. Blom lijkt zich er weinig van aan te trekken: alle aandacht richt ze op de verbeelding. Haar acteren is een vorm van gestuurde, ingekapselde gekte. Ze gebruikt de volledige ruimte van het smalle podium om vanuit haar vingers en tenen haar personage vorm te geven. De energie spat ervan af; de grens van het geloofwaardige wordt steeds net niet overschreden. Alles beweegt mee en toch is het genoeg beheerst en gedoceerd om samenspel niet in de weg te staan. Met als effect hilariteit, maar ook mededogen en ontroering.

JANNEKE REMMERS

voor haar rol in *Troje Trilogie*, Toneelschuur Producties

In dit roemruchte stuk van Koos Terpstra (1994) waarmee hij de oorlog tussen de Grieken en Trojanen inzichtelijk maakt, is de rol van Andromache niet bepaald de meest eenvoudige. Janneke Remmers verdient ook al om die reden alle lof voor haar glasheldere interpretatie van de Griekse heldin, die iedereen die zij liefheeft verliest en tot op het bot wordt gekleineerd. Ze is de spil van de trilogie die zich niet in chronologische maar juist in omgekeerde volgorde afspeelt. Op het moment dat de voorstelling begint, zien we een heldin die door het leven welhaast murw is gebeukt. Langzaam maar zeker zien we vervolgens wat daaraan vooraf ging. Van stille wanhoop en woede neemt Remmers haar publiek mee terug naar de tijd van razernij en levenslust. Ze legt daarbij een frisse, onopgesmukte, secure speelstijl aan de dag waardoor je haar personage met gepaste bewondering volgt en meebeweegt met alles wat haar raakt.

KARINA SMULDERS

voor haar rol in *Hedda Gabler*, Theater Utrecht

Het was een voorstelling die de bezoeker vastnagelde op zijn stoel; *Hedda Gabler*. Het episch centrum van deze voorstelling was Karina Smulders. Met subtiel en vilein spel maakte zij van Hedda een uiterst geloofwaardig en tragisch personage. Gevangen zitten in een huwelijk en mooi zijn, is het leven een kwelling voor haar. Het brengt een destructieve geestdrift bij haar naar boven. Karina Smulders schakelt in deze rol loepzuiver van neurotisch naar trots, van verbitterd naar triomfantelijk, van manipulatief naar slachtoffer. Haar Hedda is trouwens niet zozeer een slachtoffer van de omstandigheden maar veeleer een slachtoffer van zichzelf. Het spel van Karina Smulders is geraffineerd en gelaagd; met subtiele gebaren en gezichtsuitdrukkingen duidt ze de vreselijke gevolgen van haar gedrag en haar lot.

ROMANA VREDE

voor haar rol in *RACE*, Het Nationale Theater

Romana Vrede speelde een sterk seizoen. Naast haar rol in *Guess who's back* van The Young Gangsters en haar solovoorstelling over haar zoon: *Who's afraid of Charlie Stevens*, creëert ze in *RACE* een superieure rol als Susan. De Amerikaanse setting, een advocatenkantoor, van schrijver Mamet zet zij volledig naar haar hand. IJzersterk hoe ze zich als stagiaire een centrale positie weet te verwerven en voelbaar ongemak op het toneel en in de zaal teweegbrengt. In zowel haar zorgvuldig geplaatste teksten als haar sterk fysieke aanwezigheid straalt ze uit dat ze hier een groot verhaal te vertellen heeft. Regisseur Eric de Vroedt, Romana Vrede en de gehele NT ploeg maakten met *RACE* een voorstelling die niet ophoudt bij het applaus, maar een confronterende werkelijkheid toont en een opdracht meegeeft aan ons allemaal. Onze samenleving staat voor een grote uitdaging. En of we het nu via de confrontatie of met theedrinken uitvinden; we kunnen onze ogen niet blijven sluiten voor alledaags racisme.

**De VSCD-Toneeljury kent de Theo d'Or toe aan Romana Vrede
voor haar rol in *RACE***

ARLECCHINO

Prijs voor de meest indrukwekkende mannelijke bijdragende rol

Genomineerd zijn:

SANNE DEN HARTOGH

voor zijn rol in *The Family*, Theater Utrecht

In het begin van de eerste aflevering van *The Family* jaagt Kil zijn publiek de stuipen op het lijf. Hij zwaait met messen en zwaarden en heel zijn lichaam straalt woede en weerzin uit. Maar in slotdeel vier van deze fijne theaterfeuilleton heb je Kil in het hart gesloten. Sanne den Hartogh houdt van zijn personage, dat blijkt uit alles. Hij speelt hem verzenuwd, een aso met een kort lontje, een jongen die ieder moment kan ontploffen. Maar tegelijkertijd voel je - als resultaat van verwaarlozing - zijn verwarring, het gebrek aan een moreel kader en de behoefte daaraan. Den Hartogh laat Kil boven zichzelf uitstijgen en in het laatste deel heeft hij de meeste compassie van het hele disfunctionele stel waarvan hij deel uitmaakt. Knap en ontroerend, met een geweldige beheersing van lijf en leden maakt Den Hartogh van zijn Kil iemand die je niet snel zult vergeten.

MAARTEN HEIJMANS

voor zijn rol in *Ibsen Huis*, Toneelgroep Amsterdam

In het huis van glas waarin zijn familie het al generaties lang tevergeefs gezellig probeert te maken, keert ook Sebastiaan nog één keer terug. Hij is geïnfecteerd met het HIV-virus en ten dode opgeschreven. Kwetsbaar staat hij daar, omringd door glazen wanden met uitzicht op het niets dat zich voor hem uitstrekt. Om hem heen ploeteren de familieleden onverschillig door; iedereen kampt met zijn eigen sores en heeft zoals gewoonlijk weinig oog voor de ander. In de korte tijd die hem nog rest, maakt Heijmans de pijn en de eenzaamheid van zijn personage voelbaar. De opstandigheid, het cynisme, de troost die hij put uit de muziek, de hunkering naar (moeder)liefde - het zit allemaal in zijn spel. Zo creëert hij een personage dat zich op een mooie, eigen manier onderscheidt van de rest, waarachtig, breekbaar en oprecht, en heel tragisch.

De VSCD-Toneeljury kent de Arlecchino toe aan Maarten Heijmans voor zijn rol in *Ibsen Huis*

COLOMBINA

Prijs voor de meest indrukwekkende vrouwelijke bijdragende rol

Genomineerd zijn:

YARA ALINK

voor haar rol in *Donna Donna, Orkater*

In een voorstelling waarin een hoofdrol voor de muziek is weggelegd en de tekst soms bijna te mooi is om uit te spreken, speelt Yara Alink de radeloze Donna. In een loepzuivere speelstijl - dwars op die van haar twee tegenspeelsters - toont Alink het verdriet van de jonge Donna die haar geliefde aan flarden geschoten terugkrijgt na een oorlogsmisssie. Het is knap hoe Alink, ondanks de vele onderbrekingen door de muziek, haar rol weet vast te houden en steeds weer opnieuw vanuit het droge zand alles opbouwt. Ze probeert wat er gebeurde te duiden, te verwoorden, te begrijpen, maar beleeft het steeds opnieuw, draait door en huilt weergaloos. Donna doolt rond in de omstandigheden en in het onbegrip van en voor haar moeders. Alinks Donna is meeslepend in haar verlies – van haar man en van haar helderheid. Alink toont een verrassend fijn pallet, een nieuwe frisse kracht, iets anders.

LOTTE DUNSELMAN

voor haar rol in *Volpone, Dood Paard*

Lotte Dunselman is een mimische alleskunner. We kennen haar vooral als droogkomische actrice binnen haar eigen gezelschap TgEcho maar in de context van Dood Paard krijgt Dunselman vleugels. Dunselman is, met die vleugels, een giechelig (of zelfs grijnzend) elfje dat haar medespelers lucht geeft, als een soort toverstof, waardoor ze gaan glanzen. Als outsider daagt Dunselman met haar *over the top* fysieke speelstijl de andere spelers uit tot ander gedrag maar blijft intussen haar geniale, fysieke zelf te midden van de Dood Paard traditie.

Weg van het schema, weg van het beheerste, zorgt Dunselman voor een balans in het stuk, ze houdt overzicht, in die zin is ze als cement. Ook met het stukje gekte dat Jorn Heijdenrijk brengt, kan ze goed overweg. Ze is misschien wel de betrouwbaarste speler van het stel. Als een ideale middenvelder houdt zij het spel in beweging, met haar zintuiglijkheid brengt ze een chemische reactie op gang en toont zij zich in dit stuk de magische drijvende kracht.

KEJA KLAASJE KWESTRO

voor haar rol in *Troje Trilogie*, Toneelschuur Producties

In *Troje Trilogie* speelt Keja Klaasje Kwestro twee rollen; de verwende prinses Hermione en de ziener Cassandra. Met beide rollen geeft ze de voorstelling de nodige luchtigheid, de vrolijke noot en bouwt ze een eigen dynamiek op rondom het verhaal van Andromache. Kwestro's speelstijl is herkenbaar maar perfect passend, ze speelt grappig, eigzinnig, brutaal en af en toe *over the top*; zij is het die de voorstelling soms even helemaal uit de voegen trekt. Zowel als Hermione als als Cassandra kan Kwestro heel mooi en tegelijk heel lelijk zijn – haar grote grijns straalt een soort gekte uit waarvan je niet weet waar je aan toe bent. Ze lijkt onberekenbaar maar alles is heel precies. Het is prachtig hoe Kwestro vorm geeft aan het gespletene van Cassandra; de gekte die maakt dat ze door niemand wordt geloofd, en het te dragen juk van weten wat er komen gaat. Kwestro zet haar neer met een onderdrukte agressiviteit, een ongelofelijke dubbele lading, als een spanningsbrenger met een eigen tragiek. Die onderweg ook nog even een kauwgom op het decor plakt.

De VSCD-Toneeljury kent de Colombina toe aan Lotte
Dunselman voor haar rol in *Volpone*

PROSCENIUMPRIJS

THEUN MOSK

Het niveau van theatervormgeving ligt in Nederland al jarenlang zeer hoog. De creativiteit van een prominente groep scenografen is groot om vanuit strakke budgetten een reisbaar en arbobestendig ontwerp te maken. Ontwerpen die zowel dienend zijn aan het geheel, maar ook als autonoom onderdeel indruk maken. De prominente rol die locatiefestivals op dit moment spelen biedt vormgevers nog meer uitdaging om hun ontwerpen in te passen in zowel natuurlijke omgeving als in industriële ruimtes.

Deze groep vormgevers, die daarnaast vaak ook nog de lichtontwerpers zijn, vormen een onmisbare schakel in de totstandkoming van een voorstelling. Ze fungeren als beeld dramaturg van het stuk en zijn daarmee sturend in de kijkrichting van het publiek.

Een aantal van hen heeft het kijken nog verder weten te verbreden naar zintuigelijke ervaringen door zich ook te bemoeien met de tribunebouw en het gebruik van materialen als water-grond en de invloed van wind. Eén van deze scenografen is inmiddels veelgevraagd in binnen -en buitenland voor zowel decorontwerp als ontwerper van stadsprojecten.

Robert Wilson, met wie hij inmiddels zelf ook samenwerkte was zijn grote voorbeeld. Inmiddels is er alweer een jonge lichter ontwerpers voor wie hijzelf een belangrijk voorbeeld is. Hij werkte onder meer samen met het Nederlands Danstheater, Paul Koek, Marcus Azzini, Wunderbaum, Alexandra Broeder, Jetse Batelaan en Boukje Schweigman, Nicole Beutler.

De Prosceniumprijs 2017 wordt toegekend aan Theun Mosk